

Rapport – spørreundersøkelse til lokale frivillige lag og foreninger i Nordland 2025

Innledning

Nordland fylkeskommune ønsket å styrke kunnskapsgrunnlaget om frivilligheten i fylket ved å kartlegge deres utfordringer og muligheter.

Våren 2025 ble det gjennomført en kartlegging blant regionale ledd av frivillige organisasjoner og frivilligsentraler. Spørreundersøkelsen ble gjennomført i samarbeid med Frivillighet Norge. I tillegg sendte faggruppen Folkehelse og lokal samfunnsutvikling ut en spørreundersøkelse til lokale lag og foreninger.

Begge kartleggingene er verktøy for Nordland fylkeskommunes videre arbeid for og med frivilligheten i fylket og vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for “Regional plan for livskraftige lokalsamfunn”.

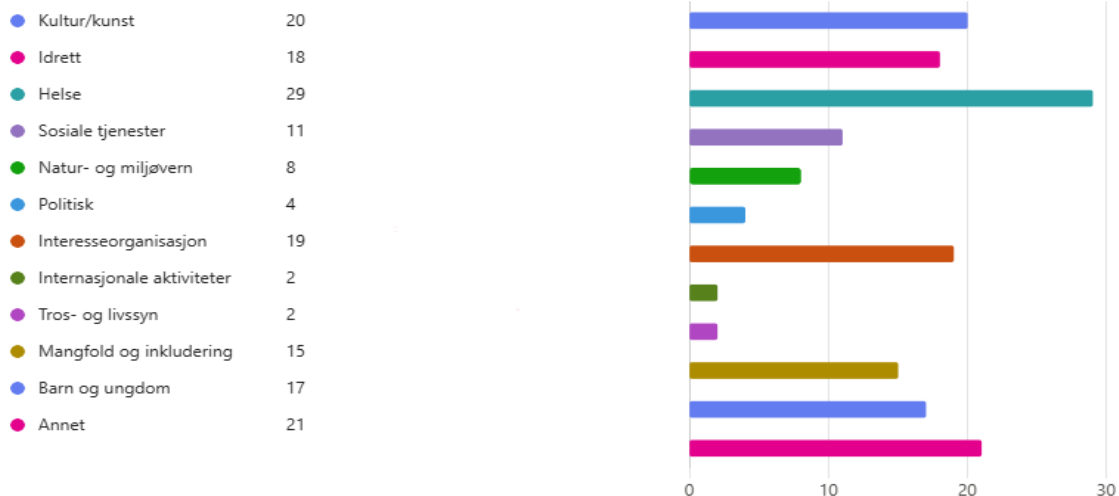
Denne rapporten gir en oppsummering av kartleggingen i de lokale lag og foreningene i Nordland.

Kartlegging – lokale lag og foreninger

Nordland fylkeskommune sendte våren 2025 ut en spørreundersøkelse til 298 lokale frivillige lag og foreninger i Nordland. Det kom inn 95 svar – en svarprosent på nesten 32%.

Om organisasjonene

Av de som svarte på undersøkelsen representerte flest organisasjoner innenfor helse (17 %). Deretter følger Annet (13 %) og kultur/kunst (12 %). Fordelingen på organisasjonstype vises i figuren under.

Organisasjonene som har svart på undersøkelsen har flest medlemmer i aldersgruppen 60-70 år (29 %), etterfulgt av 10-20 år (18 %) og 70-80 år. Legger man sammen flere aldersgruppeinndelinger, er det klart flest medlemmer i organisasjonene som er over 50 år (60 %).

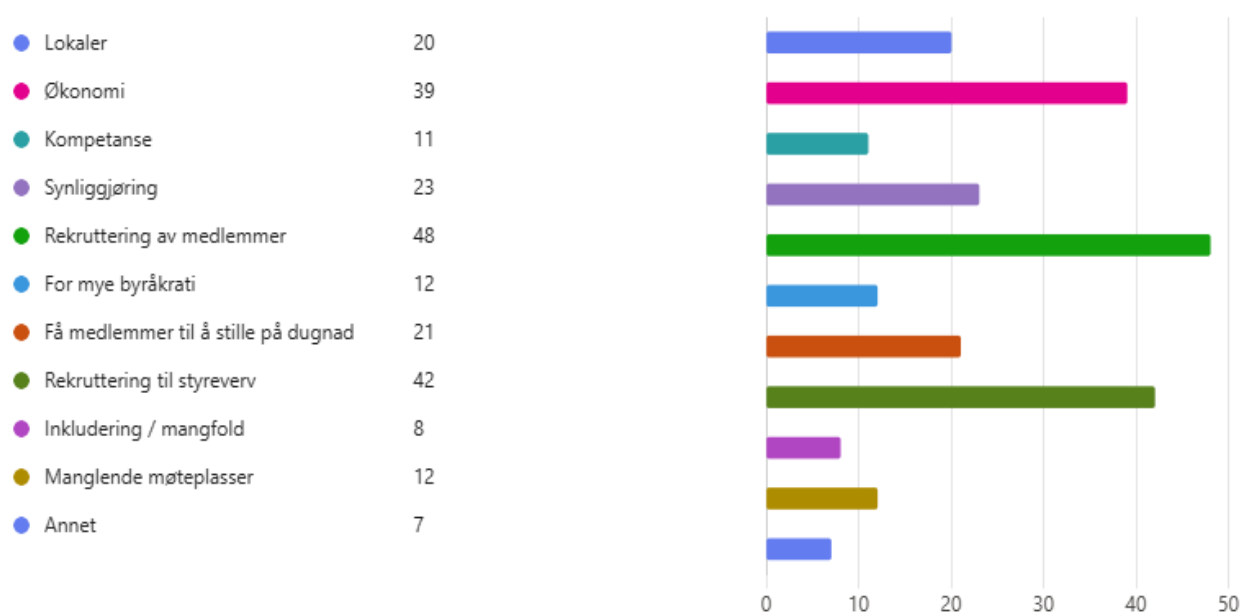
Tilskudd og tilbud om kompetanseheving fra Nordland fylkeskommune

32 % av organisasjonene som svarte på undersøkelsen har mottatt økonomisk tilskudd fra Nordland fylkeskommune i løpet av de tre siste årene. Av disse har 76 % mottatt aktivitetstilskudd, 15 % har mottatt driftstilskudd og 3 % har mottatt annet tilskudd.

25 % av organisasjonene oppgir at de har fått tilbud om webinar eller kurs i regi av Nordland fylkeskommune i løpet av de tre siste årene.

Utfordringer for frivilligheten

Organisasjonen ble spurt om hvilke tre områder de opplever som mest utfordrende. Rekruttering av medlemmer, rekruttering til styreverv og økonomi kommer klart fram som de tre områdene som oppleves mest utfordrende. Figuren under viser fordelingen av svar på spørsmål om utfordringer.

Organisasjonene kunne gi utdypende kommentarer for å forklare nærmere hva utfordringene består i.

Det er utfordringer med å rekruttere nye medlemmer, å engasjere medlemmer i gjennomføring av aktiviteter og å få folk til å ta ansvar i aktiviteter eller styreverv. Organisasjonene bruker mye tid på rekruttering av nye medlemmer og å rekruttere eksisterende medlemmer på dugnad og til aktiviteter som går over tid. Folk vegrer seg ofte fra å ta på seg fast ansvar eller oppgaver - de ønsker i større grad å bidra sporadisk og når det passer dem best. Det er derfor enklere å rekruttere til tidsavgrensede oppgaver og enkeltaktiviteter. Inkludering av flyktninger og/eller personer i utenforskap krever ekstra innsats fra organisasjonene.

Både økonomien til de frivillige organisasjonene og kostnader for aktiviteter eller deltakelse for medlemmer trekkes fram som en utfordring. Dyrtider har økt de økonomiske utfordringene. Det er ikke ønskelig å øke medlemskontingent eller deltakeravgifter - og organisasjonene må dermed bruke mer tid på å finne sponsorer, søke tilskudd eller annet for å finansiere sitt virke. Økt deltakeravgift kan blant annet føre til at barn og unge fra lavinntektsfamilier ekskluderes fra aktiviteter og øker terskelen for å delta på aktiviteter i regi av frivilligheten.

Tilskuddsordninger er i mange tilfeller knyttet til prosjekter, men den største økonomiske utfordringen er knyttet til ordinær drift. Det krever en del arbeid å kartlegge hvor man kan søke tilskudd, samt å utforme og følge opp søknader. Søkbare midler gir

ofte lite forutsigbarhet og flere gir uttrykk for at søknadsprosedyrene fremstår som utfordrende og byråkratiske.

Utgifter til lokaler utgjør ofte en stor del av organisasjonenes budsjett. Mange finner det utfordrende å finne rimelige og egnede lokaler som er universelt utformet, samt lagerlokaler for utstyr.

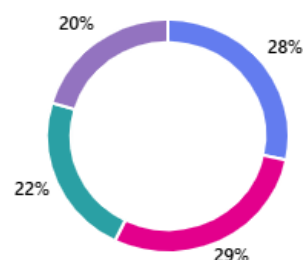
Flere organisasjoner har vanskeligheter rundt synlighet - både for å rekruttere medlemmer og for å rekruttere deltakere til aktiviteter. Det kan være en utfordring å henge med i den digitale utviklingen og bli synlig på ulike plattformer.

Noen gir også tilbakemelding på at kommunale krav og forventninger til frivilligheten er en utfordring, samt manglende politisk forståelse for frivillighetens betydning for lokalsamfunnet.

Inkludering

Organisasjonene ble spurt om de hadde en politikk eller praksis for å inkludere ulike grupper.

● Innvandrere / etniske minoriteter	43
● Personer med funksjonsnedsettelse	44
● Barn / ungdom fra lavinntektsfamilier	34
● Personer i utenforskap	31

Inkludering dreier seg både om inkludering av frivillige i organisasjonen og om inkludering i aktivitetene som tilbys av de frivillige organisasjonene.

I underkant av 30 % av organisasjonene har en politikk/praksis for å inkludere personer med funksjonsnedsettelse og/eller innvandrere/etniske minoriteter. Rundt 20% har en politikk/praksis for å inkludere barn/ungdom fra lavinntektsfamilier og/eller personer i utenforskap.

Inkludering sikres blant annet gjennom ulike støtteordninger og gratis eller lave medlemsavgifter/kostnader for deltakelse på aktiviteter. Noen organisasjoner tilbyr gratis lån av utstyr, andre igjen har utviklet materiell på ulike språk for å sikre inkludering. Flere har fokus på at aktivitetene skal være universelt utformet.

En del gir tilbakemeldinger på at de aktivt oppsøker eller tar annen kontakt med

personer de ønsker å inkludere i organisasjonen for å senke terskelen for deltakelse. Mange driver åpne møteplasser der det er åpent og gratis for alle som ønsker å delta.

Ulike samarbeid, f.eks. med kommunen, bidrar også til å sikre inkludering av ulike grupper. En del nevner i tillegg at de har informasjon om sine tilbud på ulike arenaer og på ulike språk.

Flere av organisasjonene svarer at de ikke har noen konkret plan for inkludering av de nevnte gruppene, men at de likevel har et fokus på at alle skal være velkomne på deres aktiviteter eller som nye medlemmer i organisasjonen.

Samarbeid og konkurranse mellom organisasjoner

De aller fleste organisasjonene (84%) samarbeider med andre lokale lag og foreninger. Det samarbeides i hovedsak om arrangementer, der man enten gjennomfører arrangementer sammen eller deltar som frivillig på andre organisasjoners arrangement. Andre igjen tar oppdrag sammen eller deltar sammen i prosjekter. Det nevnes også samarbeid via fylkesvisе/regionale organisasjonsledd og felles møter.

Andre samarbeid som trekkes fram er deling av lokaler eller at man leier lokaler hos andre organisasjoner. Det lånes også ut utstyr mellom organisasjonene. Enkelte organisasjoner har felles kurs og noen gir også tilbakemeldinger på at man søker tilskudd sammen.

Et mindretall av organisasjonene (22 %) opplever konkurranse fra andre lag og foreninger. Dette dreier seg i første rekke om konkurranse om medlemmer/deltakere og frivillige. Det kan også være en utfordring med arrangementer som legges til samme dag. I tillegg trekkes det fram at det er konkurranse om økonomi, spesielt knyttet til sponsorer. Små lag/foreninger opplever konkurranse fra større lag/foreninger. Konkurransen er særlig stor der det er flere lag og foreninger som tilbyr noenlunde samme aktivitet rettet mot samme målgruppe innenfor et geografisk avgrenset område.

Samarbeid med kommunen

Over halvparten av organisasjonene (59 %) samarbeider på ulikt vis med kommunen. Frivilligheten kan være representert i råd og utvalg, det kan være fellesmøter, partnerskapsavtaler eller at frivilligheten medvirker til kommunens planlegging – eksempelvis planlegging av samfunnsberedskapen. Flere organisasjoner samarbeider med kommunale enheter som f.eks. Integreringsenhet og helsestasjon.

Noen organisasjoner sier de har arrangementer, tiltak og aktiviteter i samarbeid med kommunen. Enkelte kommuner bidrar til å synliggjøre lokale lag og foreninger på kommunale nettsider og/eller er behjelpelig med å spre informasjon om arrangementer.

I noen kommuner har man kommunale anlegg der organisasjoner bidrar i driften.

Samarbeid skjer også gjennom kommunale driftstilskudd eller aktivitetstilskudd. Noen organisasjoner sier de låner kommunale lokaler gratis eller leier til en gunstig pris.

Der det finnes kommunalt organiserte frivilligsentraler, er det samarbeid mellom sentralen og lokale lag og foreninger. Samarbeid skjer også mellom frivilligheten og kommunale frisklivssentraler.

Hvordan kan fylkeskommunen tilrettelegge for og styrke frivilligheten i Nordland?

Organisasjonene ble spurt om hvordan Nordland fylkeskommune kan tilrettelegge for og styrke frivilligheten i fylket. Her følger en tematisk oversikt over innspillene:

Kompetanseheving

- Bistå med midler og hjelp til kompetanseheving
- Datakompetanse
- Tilby digitale kurs som gjør at flere har anledning til å delta
- Kurs med sentrale tema, eksempelvis rekruttering og mangfold, organisasjonskurs, kursing av styre og styremedlemmer, ledelse av frivillige
- Tilby veiledning

Møteplasser

- Nettverkssamlinger
- Fysiske kurs og konferanser for å knytte bånd på tvers av organisasjoner
- Møteplasser for frivilligheten der man kan lære av hverandre om kommunikasjon, rekruttering, tilskuddsordninger mm

Økonomi

- Økonomisk støtte til arrangement/aktivitet og tilrettelegging av naturen
- Større muligheter for driftstilskudd
- Flere tilskuddsordninger
- Forenkling av søknadsprosedyrer, søknadsskjema og rapportering

- Kurs og veiledning i tilskuddsordninger
- Sikre gode og forutsigbare økonomiske rammevilkår for frivilligheten
- Kurs i søknadsskriving og tilskuddsordninger
- Større mangfold i tilskuddsordningene

Lokaler

- Gratis eller rimelig leie av lokaler
- Tilrettelegge for lån/leie av lokaler – eksempelvis digital booking

Synlighet og kommunikasjon

- Felles plattform med helhetlig oversikt over frivilligheten
- Kurs i bruk av sosiale medier til synliggjøring av tilbud
- Synliggjøre frivillighetens betydning i samfunnet

Transport

- Godt kollektivtilbud – også ute i distriktene

Utfordringsbildet over tid

I 2020 vedtok Fylkestinget i Nordland Frivillighetsstrategi Nordland 2020-2024.

Formålet med strategien var å legge til rette for at frivillig sektor styrkes og fortsatt skal kunne bidra til sterke og levende lokalsamfunn.

I utarbeidelsen av strategien ble det lagt stor vekt på å få innspill fra frivillig sektor. Det ble sendt ut spørreundersøkelse til frivillige organisasjoner og frivilligsentralene i fylket, i tillegg til innspillsmøter. I medvirkningsprosessen ble frivillighetens utfordringer kartlagt og frivilligheten ga innspill til hvordan Nordland fylkeskommune kan bidra for å imøtekomme disse. Tilbakemeldingene fra frivilligheten dannet grunnlaget for fylkeskommunens satsingsområder i strategiperioden.

Utfordringene i denne første kartleggingen ble samlet tematisk under følgende overskrifter:

- Økonomi
De fleste regionale organisasjoner har en eller annen form for offentlig støtte, men den varierer. For de fleste mindre organisasjonene baseres økonomien på kontingent, innsamlede midler og søknadsbaserte ordninger. Tilskuddsordninger er ofte prosjektbasert, mens den største økonomiske utfordringen er midler til

ordinær drift. Søkbare midler gir dårlig forutsigbarhet og det kan være krevende å ha oversikt over tilskuddsordninger, samt krevende søknadsprosedyrer.

- **Rekruttering**
Utfordring både å rekruttere nye medlemmer og personer til styreverv. Mange deltar i større grad som frivillig kun på tidsavgrensede oppgaver. Utfordring å synliggjøre viktigheten av frivillig sektor og det positive ved å være frivillig.
- **Lokaler og møteplasser**
Utfordrende å finne egnede rimelige lokaler for virksomheten. Ulik praksis i utleie av kommunale og fylkeskommunale lokaler.
Det savnes møteplasser mellom frivilligheten og den offentlige, både lokalt og regionalt. Enkelte opplever liten eller ingen dialog mellom organisasjonene – og mellom organisasjonene og kommunen/fylkeskommunen.
- **Kompetanse**
Det savnes kompetanse på fler områder, eksempelvis i søknadsskriving, styrearbeid og rekruttering. En annen utfordring er tilfanget av kompetente trenere, instruktører, dirigenter og annen spisskompetanse.
- **Transport**
Lite utbygd kollektivtransport kan være et hinder for å kunne delta på aktiviteter, samt være frivillig. Spesielt utfordrende for barn/unge, eldre, personer med helseutfordringer, innvandrere og for de som bor langt fra et kommunesenter.
- **Informasjon**
Utfordrende å synliggjøre frivillige organisasjoners tilbud – både for deltakelse i aktiviteter i regi av frivilligheten og for rekruttering av frivillige.
- **Frivilligsentraler**
På det tidspunktet kartleggingen ble gjennomført, var det varslet en mulig omlegging av statlige tilskudd til frivilligsentraler. Frivilligsentralene opplevde da usikkerhet og bekymring for fremtiden. Omleggingen av statlige tilskudd ble imidlertid ikke iverksatt.

Frivilligheten merket pandemien i perioden 2020 – 2022. Noen av konsekvensene var:

- Redusert aktivitet og deltakelse
Mange organisasjoner måtte stenge ned eller redusere aktivitetene sine under pandemien. Dette førte til lavere deltakelse, særlig blant unge og kvinner. Den frivillig innsatsen ble redusert og færre deltok i organisasjonens driftsoppgaver. Særlig små organisasjoner ble rammet og en del ildsjeler falt fra.
- Økonomiske utfordringer
Flere organisasjoner opplevde bortfall av inntekter fra arrangementer, medlemskap og tjenester. Selv om kompensasjonsordninger ble innført, var det ulik tilgang til støtte.
- Omstilling
Mange organisasjoner utviklet digitale tilbud for å opprettholde kontakt med medlemmer og frivillige. Dette ga nye muligheter, men også utfordringer med inkludering og fellesskap.
Flere organisasjoner mobiliserte for testing, vaksinerings og støtte til risikogrupper, noe som førte til en midlertidig dreining i organisasjonens virke.

Utfordringer etter pandemien:

- Rekruttering
Rekrutteringen av nye frivillige og medlemmer ble mer krevende. Mange organisasjoner rapporterte om frafall, særlig blant dem med løs tilknytning.
- Synlighet og tillit
Frivillige organisasjoner måtte jobbe aktivt for å gjenvinne synlighet og tillit i lokalsamfunnene, spesielt etter perioder med redusert aktivitet.
- Selvstendighet og rolleavklaring
Det ble et behov for tydeligere grenser mellom frivillig innsats og offentlige tjenester, særlig innen helse og omsorg. Frivilligheten ønsker å supplere, ikke erstatte, offentlige oppgaver.

Kartleggingen i 2025 viser allikevel at utfordringene for frivilligheten i Nordland er noenlunde uendret siden kartleggingen i 2019.